

Bornholms største afvandingsprojekt

Afvandingsprojektet omkring Vallensgårds og Kjærgårds moser omfatter ca. 200 tdr. land avlsjord

Det er store mængder jord, der hober sig op. Her fotograferet ved Skørrebros.

Med entreprenør Jens Møller, Gudhjem, som hovedentreprenør og Det danske Hedeselskab med filialbestyrer J. Krogh-Møller i spidsen som projekterende part indledtes fornylig Bornholms hidtil største afvandingsprojekt.

Hele projektet omfatter områderne omkring Vallensgårds og Kjærgårds moser, og det drejer sig om ca. 200 tdr. land avlsjord, hvoraf alene de ca. 70 tdr. land jord er tilliggende til Vallensgård. Hele projektet er anslået til at koste ca. 432.000 kroner plus udgifter til el, som endnu ikke er helt afklaret.

Udgifterne i dette store projekt skal i første omgang deles i to parter, idet staten skal betale halvdelen, og lodsejerne skal betale den anden halvdel. Senere skal lodsejernes udgifter betales efter en partsfordeling, som det bliver landvæsenkommissionens opgave at vurdere og fordele i forhold til nytte og interesse.

Denne kommission kommer snart til for at se på forholdene, og J. Krogh-Møller glæder sig til kommissionens besøg, da der er flere ting, som han gerne vil vise kommissionen i forbindelse med projektet.

Der har været arbejdet med sagen i flere år, og på det sidste orienterende møde med lodsejerne gik langt den overvejende del af dem ind for at gennemføre dette store afvandingsprojekt, som derefter af landbrugsministeriet blev bevilget 50 procents tilskud og 50 procent i statslån, hvis lodsejerne ønskede det.

Afsluttes i 1973

Sagen har fået en overordentlig grundig behandling, siger filialbestyrer J. Krogh-Møller. Fredningsmyndighederne har været meget grundige, og alle relevante interesser er blevet spurgt. Bl. a. har der været flere videnskabsmænd på Bornholm for at se på tingene og give deres besyv med.

Hele projektet forventes afsluttet omkring den 1. december 1973, og når det er færdigt, vil det overhovedet ikke komme til at influere på vandstanden i den fredede del af

Vallensgårds og Kjærgårds moser, som mange har været bange for.

— Der bliver kun foretaget en udvidelse af det vandløb, der løber langs moserne, der kommer i tobrudsperioder og skaber meget store oversvømmelser, siger J. Krogh-Møller.

Jorden omkring moserne er nemlig »vandsyg«, hvilket vil sige, at den biologiske aktivitet er nedsat til næsten ingenting. Det kan bl. a. konstateres ved, at man har svært ved at finde regnorme i disse områder.

Foldudbyttet stiger

— Det vil på længere sigt give underskud at dyrke disse områder, siger proprietær P. A. Müller, Vallensgård, der er den lodsejer, der har det største areal med i afvandingen. Jeg er sikker på, at udbyttet vil stige med ca. 10 fold, når afvandingen bliver effektiv, og det bliver også lettere for os landmænd at renholde jorden.

Det er ikke så underligt, at det er besværligt at avle og renholde jorden for proprietæren på Vallensgård, for der er 2,2 km gennemskærende grøfter på hans jorder, og de virker meget generende for markarbejdet.

Disse grøfter falder nu bort, for når vandet forsvinder, har de ikke længere nogen mission at opfylde. Grøfterne skal fyldes op, og der bliver store feltter agerjord.

Sikring mod

oversvømmelser

Det åløb, der løber langs med moserne, bliver gravet op og udvidet, så det får en bundbrede, der svarer til oplandets størrelse. Der skabes plads til, at der kan sendes vand ud i dette åløb fra 2500 ha. Åløbet er ca. tre km.

Åløbet får en varierende bredde i bunden. Ved Skørrebros bliver bundbredden seks meter, midt på åløbet bliver bredden fem meter, og i begyndelsen er bredden bare tre meter. Bredden fra overkant

til overkant begynder ved 10 meter og falder jævnt i takt med bundbredden.

Hele afvandingsprojektet skal udføres i fire sektioner. Arbejdets første sektion omfatter selve hovedløbets udvidelse og opgravning og gravning af en landkanal samt bygning af ca. 1250 meter højvandsdiger for at sikre mod oversvømmelse af de dyrkede marker.

Anden sektion af arbejdet bliver bygning af en pumpestation mod vest i Udkærret, ligesom der skal graves ledninger og brønde, så hvor lodsejerne kan dræne og lade vandet løbe til den brønd, der bliver placeret på hans jord. Alle lodsejerne får en brønd at dræne til.

Landskabelig

vinding

Tredje sektion bliver en afvandingsafledning ved Skytedam, ligesom der skal laves en hovedledning til en pumpestation.

Og endelig omfatter fjerde sektion gravning af ledninger på arealerne, der tilhører Vallensgård og Kjærgård, ligesom der skal bygges fælles pumpestation for disse arealer.

Vest og nord for det areal, der er omfattet af afvandingen på Vallensgård, er der et fredet areal på ca. 100 tdr. land jord, så der bliver bevaret landskabelige værdier i området, der løber ind i Ekkodalen.

— Det er en landskabelig vinding ved afvandingsprojektet, siger J. Krogh-Møller, og der opstår en kontrastvirkning mellem kultur og natur, som kommer meget fint frem netop i dette område.

De landskabelige værdier bliver bevaret på en smuk måde. Det er Bornholms hidtil største afvandingsprojekt, der er påbegyndt, men det vil ikke ødelægge hverken naturen eller vandstanden i moserne i området. Det vil kun blive til gavn for lodsejerne, der efter arbejdets afslutning får rige muligheder for at sætte høstudbyttet betydeligt op.

åge

ÅKIRKEBY

Filialbestyrer J. Krogh-Møller og proprietær P. A. Müller, Vallensgård, kikker på tegningerne over projektet, mens proprietærens hund »slanger sig« helt upåvirket af situationen.

Ungdomsskolen går ind i en god sæson

Men kun godt 13 procent uden for skolealderen har meldt sig til

Den nye ungdomsskoleinspektør, lærer Svend Wittrock, er både glad og skuffet. Det lyder måske mærkeligt, men det er trods alt tilfældet. Åkirkeby Ungdomsskole har fået mange tilmeldinger, så der er ved at være tale om en rekordtilslutning, og det er kun at glæde sig over, men skuffelsen gælder, at kun 13 procent af de unge tilmeldte er udenfor skolerne.

— Kun 32 unge, der ikke går i skole, har tilmeldt sig ungdomsskole, og det er alt for lidt, siger Svend Wittrock, og dette tal skulle gerne betydeligt op til næste år. Med en tilslutning på kun 13 procent udenfor skolen, er det skuffende.

— Indtil nu er der tilmeldt ialt 214 unge, men der er en lille chance for at nå med endnu, selv om tilmeldingsfristen er udløbet, siger Svend Wittrock, for starten af ungdomsskolen er udsat en uge, da der er emneuge i Åkirkeby skole i den uge, starten skulle være gået. Altså lægges der først ud den 26. september.

Der er endnu ikke kommet tilmelding fra Den grønlandske Kostskole, med Svend Wittrock venter et godt samarbejde, og der er da 63 elever, som han håber på, vil være med.

Mange til ridning

Der er meget, der tyder på, at samtlige fag kan gennemføres, og i flere fag er der tilmeldinger, så der kan starte både to og tre hold.

Der bliver to fag, som kun bliver halve fag, idet der ikke er timer nok, så eleverne skal have et andet fag også. Det gælder knallertlære og barnepleje, som der er tilmelding på af henholdsvis 24 og 14 elever.

Ridningen, der skabte så stort rore første år men som sidste år gik strålende, har i år fået en meget stor tilmelding. Der er både øvede og uøvede tilmeldt, så på de tre hold, der

bliver startet, fordeles de øvede mellem de uøvede. Der er ialt tilmeldt 47.

Der er 19, der har tilmeldt sig motorlære, og der bliver to jagtkursus, idet der er tilmeldt ialt 31 deltagere.

Et fag som guitarspil har samlet 13 deltagere, og samme antal er der samlet til samaritertekursus.

Et fag som husgerning er ikke færdigtegnet endnu, idet man venter på de unge fra Den grønlandske Kostskole, men Svend Wittrock håber på, at det bliver muligt med to hold — måske tre med lidt optimisme.

Svømming har formået at samle 19 deltagere, men det er endnu ikke afgjort, om dette fag bliver til realitet. Det afhænger af skole- og idrættsudvalgets indstilling i Rønne, idet undervisningen skal foregå i Søndermarksskolen, og det er også et spørgsmål, om der er tid til det.

Håndgerning bliver delt i to hold, idet der er tilmeldt 25 deltagere, og der er også store muligheder for, at keramikholdet skal deles i to, da der er 24 tilmeldinger.

Et fotokursus skal køres igennem med 13 deltagere, og som prøveforberedende fag kommer tysk i gang med 13 deltagere, latin med et lignende antal og maskinskrivning med 16 deltagere.

I specialundervisningen starter et hold for læserettede. Her er der kun fire tilmeldt, men loven siger, at blot to er meldt til, skal et kursus gennemføres.

Svend Wittrock håber endvidere, at Åkirkeby Ungdomsskole sammen med Allinge-Gudhjem Ungdomsskole kan gennemføre et kursus i radioteknik.

Dette kursus vil så komme til at løbe i to afdelinger, der skal beskæftige sig med henholdsvis forstærkere og transistorer for det første og kortbølge for det andet.

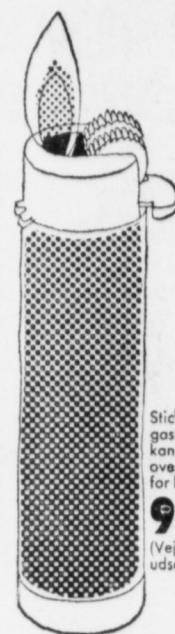
Her har man allieret sig med TV-stationens folk som lærere. Endelig skal kontraktlærerne som sædvanlig have deres kursus i Vestermarksskoles skolekøkken. Her er der tilmeldt 11.

Alle lærerkrefter er godkendt, og alt er klar til startskuddet. Det gælder i første omgang den obligatoriske ungdomsorientering, der bliver afviklet i fire etaper. De tre aftener skal afvikles inden efterårsferien, og emnerne er: For eller imod EF. Denne aften bliver holdt sidst i september, og eleverne samles til en panel Diskussion med både tilhængere og modstandere af EF.

Interessant orientering

Anden etape af ungdomsorientering har emnet: Presse og kommunikation, og her bliver det lokale bladfolk, der skal komme med et oplæg. Tredje etape af orientering bliver en stor fælles erhvervsorientering, der afvikles i samarbejde med Arbejdsformidlingen i Rønne, ligesom der vil

Man kan prale af sin Stick 2.774 gange.

Stick gaster kon fås overalt for kun 965 (Vejl. udsalgspri.)

VEJEN til en større kundekreds går gennem Bornholms Tidendes annoncespalter

Fagmanden siger ISO-KÆRN

til såvel modernisering af eksisterende skorstene som til alle nyopførelser, også element-skorstene.

Mod: Sod-, luftforurening og løbesod.

For: Billigere, renligere og lydsvag fyring.

Spørg skorstensfejeren efter nærmeste monter eller bygningsmaterieforhandler.

— se efter mærket ISO-KÆRN på materiale

Udleverlig brochure fra ISO-KÆRN fabrikkerne

Øst: 3460 - Birkerød
Tlf. (01) 81 16 17

Vest: 7470 - Karup J.
Tlf. (07) 10 16 17

Mød
WILLY
BRANDT
og
BRATTELI
i TV^(F) i morgen
kl. 20.00

Venstre

Gravemaskinen i arbejde ved åløbet. Bemærk åløbet før og efter udgravningen.